

Asia: VN/1514/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta (VN/1514/2022)

Ropo Suomi Oy ("Ropo") kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua otsikonmukaisesta asiasta. Ropo lausuu ehdotuksesta lähinnä siltä osin kuin se koskee sähkömarkkinalakiin nostettavaksi aiottua yhteislaskutusta. Ropo toivoo, että lainsäätäjä ottaa lausuntopalautteen huolellisesti huomioon hankkeen jatkovalmistelussa ja myöhemmässä hallituksen esityksessä. Ropo käy myös mieluusti aktiivista jatkokeskustelua tästä asiasta, mikäli yhteislaskutusta koskeva esitysluonnoksen osa etenee hallituksen esitykseksi asti.

1. Esitysluonnoksen tavoitteista

Esitysluonnoksen "pää tavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön asettaman älyverkkojärjestelmän loppuraportissaan lokakuussa 2018 esittämiä konkreettisia toimia, joilla älykäs sähköjärjestelmä voi palvella asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistää toimitusvarmuuden ylläpitoa". Näihin toimiin lukeutuu esityksen mukaan muun muassa ehdotettu yhteislaskutus. Ropo pitää esitysluonnoksen mainittuja päätavoitteita hyvinä ja kannatettavina. Esitysluonnos jättää kuitenkin epäselväksi ja osin irralliseksi, miten yhteislaskutus olisi keino saavuttaa nuo tavoitteet tai miten se muuten palvelisi näitä tavoitteita.

2. Mikäli yhteislaskutus korjaa yhden asian, tulee samalla huomioida moni muu ehdotuksesta aiheutuva asia

On sinänsä ymmärrettävää, että erityisesti loppukäyttäjänä oleville yksityishenkilöille voi olla selkeämpi vastaanottaa erillisen myynti- ja siirtolaskun sijaan yksi yhteinen sähkölasku (yhteislasku). Kunnioittavasti Ropo korostaa, että harkittaessa yhteislaskutuksesta säätämistä tulisi huomioida ainakin seuraavat, samalla esiin nousevat kysymykset.

On kannatettavaa, että yhteislaskutusta ei säädettäisi pakolliseksi myyntiyhtiöille. Esitysluonnos tunnistaa aivan oikein, että ”on todennäköistä, etteivät kaikki vähittäismyyjät ota sitä (yhteislaskutusta) käyttöön, eivätkä toisaalta kaikki loppukäyttäjät halua siihen siirtyä”. Mikäli vähittäismyyjät eivät ota yhteislaskutusta käyttöön, pienentäisi se entisestään niitä jakeluverkonhaltijoille kaavailtuja säästöjä, joita esitys mainitsee (1,5 euroa / 2,6 euroa per asiakas / vuosi). Lainsäätäjän tulisivatkin arvioida, kuinka suuri mahdollisuus on olemassa, että nyt laadittava sääntely jää isoilta osin soveltamattomaksi sääntelyksi. Tämä on tärkeää jo siksi, että jakeluverkonhaltijoille aiheutunee kustannuksia yhteislaskutuksen käyttöönotosta riippumatta siitä, tarjoavatko vähittäismyyjät yhteislaskutusta asiakkailleen vai ei. Esityskin tunnistaa tämän todeten, että ”(sähkö)yrityksille aiheutuisi yhteislaskutuksesta resurssikuluja järjestelmän käyttöönotosta ja tietojärjestelmämuutoksista.”

Esitysluonnoksen mukaan loppukäyttäjällä voisi olla vastaisuudessaakin erilliset sopimukset myyntiyhtiön ja jakeluverkonhaltijan kanssa, mutta myyntiyhtiö toimisi pääsäännön mukana tahona, jonka kanssa loppukäyttäjän tulisi asioida. On kuitenkin tiettyjä kysymyksiä, joissa loppukäyttäjän tulisi kääntyä jakeluverkonhaltijan puoleen. Esitys saattaa tehdä loppukäyttäjälle nykyistä epäselvemmäksi, kuka palveluista häntä kohtaan milloinkin vastaa ja keneen hänen täytyy vaatimuksensa kohdentaa. Esitys tunnistaa tämän, mutta jättää punnitsematta, ovatko yhteislaskutuksella loppukäyttäjälle saavutettavat mahdolliset hyödyt suuremmat kuin esityksestä loppukäyttäjälle mahdollisesti aiheutuva epäselvyys.

Yhteislaskutusta on perusteltu esitysluonnoksessa myös sillä, että ”yhdenmukaiset toimintamallit madaltavat markkinoille tulon kynnystä ja laskevat erilaisten palvelu- ja teknologiaratkaisujen hintaa(--).” On mahdollista, että uusista myyntiyhtiöistä ei ole saatavilla kattavasti aiempaa talousdataa, jota jakeluverkonhaltija voisi käyttää omaa luottotappioriskiä arvioidessaan. Näin ollen on aiheellista kysyä, tarkoittaisiko esitysluonnos vakuuden vaatimista yhä useammalta uudelta myyntiyhtiöltä ja jos kyllä, mikä vaikutus tällä olisi markkinoille tulon kynnykseen. Ehdotus saattaisi myös lisätä myntiyhtiöiden työmäärää sekä niille sähkön loppukäyttäjistä aiheutuvaa luottotappioriskiä. Luottotietolakiin 2022 tehtyjen muutosten myötä yhä useampi maksuhäiriömerkinnän saanut loppukäyttäjä saa merkinnän pois luottotietorekisteristä maksamalla sen velan, jonka maksamattomuudesta merkintä aiheutui. Mainitun lakimuutoksen myötä myntiyhtiöillä on käytettävissään aiempaa vähemmän tietoa siitä, onko loppukäyttäjät sähkönmyyntiehdossa kuvastusti ilmeisesti kyvytön suoriutumaan myntisopimukseen perustuvista

maksuista siten, että tältä voisi vaatia vakuuden. Tällöin herää kysymys, kuinka myyntiyhtiöt kattavat mahdollisesti kasvavan luottotappioriskin ja voiko esitys vaikuttaa myyntiyhtiöiden tarjoaman sähkön hintaan. Mikäli vastaus on kyllä, voisi edelleen kysyä, tarjoavatko myyntiyhtiöt tällöin yhteislaskutusmahdollisuutta loppukäyttäjille.

3. Esitysluonnoksella olisi huomioitava myös yhteislaskujen perintään aiheutuvat vaikutukset

Vaikka esitetty yhteislaskutus koskee ennen laskun eräpäivää tapahtuvaa laskutusta, on mahdollinen myöhempi perintä kiinteässä asiayhteydessä nyt säädettävään yhteislaskutukseen. Mikäli yhteislaskutus etenee hallituksen esitykseksi asti, tulisi lakihankkeessa huomioida selkeästi, miten se ottaa huomioon yhteislaskutuksen jälkeisen, muun muassa perintä- ja sähkömarkkinalain mukaan määräytyvän yhteislaskujen perinnän.

Esityksen mukaan vähittäismyyjä vastaisi koko yhteislaskun osalta saatavan perinnästä loppukäyttäjältä. Sähköyhtiöt ovat kuitenkin ulkoistaneet perinnän ammattimaisille perintätoiminnan harjoittajille. Hallituksen esitykseen olisi selvennettävä nimenomaisesti, että esityksen ei ole tarkoitus säätää uutta perintälain 9 §:ssä tarkoitettua perintätoimeksiantoja koskevaa rajoitusta, vaan vähittäismyyjällä säilyisi oikeus tehdä ammattimaiselle perintätoiminnan harjoittajalle toimeksianto saatavien perimiseksi.

Esitysluonnoksen mukaan velallisen sopimiskumppanina voisi olla jatkossakin myyntiyhtiö ja jakeluverkonhaltija. Yleislaki perintälaita johtuu, että maksuvaatimus on vain ammattimaisen perintätoiminnan harjoittajan työkaluksi tarkoitettu, määrämuotoon sidottu perintäkeino. Ammattiperijän mak-suvaatimuksesta tulee ilmetä perintälain mukaan muun muassa, kuka asiassa on velkojana. Kun esitysluonnoksen mukaan loppukäyttäjällä olisi maksuvelvollisuus yhteislaskutuksessa vain myyntiyhtiölle, tulee sähkömarkkinalain säännökseen selventää lain tasolle, että myyntiyhtiön ollessa yhteis-laskutuksessa lakiluonnoksen mukaisena velkojana on riittävää, että vain myyntiyhtiö mainitaan maksuvaatimuksella velkojana.

Ammattimaiset perintätoimen harjoittajat lähettävät sähkösaatavien perinnässä loppukäyttäjänä oleville velallisille myös sähkömarkkinalaissa tarkoitettuja sähköntoimituksen katkaisuvaroituksia. Lisäksi ne arvioivat, onko sen asiakkaana olevalle sähköyhtiölle perusteltua tehdä pyyntö sähköntoimituksen katkaisemiseksi loppukäyttäjän maksamattomien saatavien vuoksi. Mikäli yhteislaskutus säädetään mahdolliseksi, tulisi sähkömarkkinalain 103 §:ään selventää tätä vastaavasti, että pykälässä tarkoitettu sähkönjakelun tai sähköntoimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjistä johtuvasta syystä tapahtuu tällöin perittävän yhteislaskua koskevan velan kokonaismäärän perusteella riippumatta siitä, onko loppukäyttäjällä maksamatta myynnin vai siirron osuus perittäväksi annetusta toimeksiannosta.

Lainsäätäjä on pyrkinyt sujuvoittamaan perinnän sähköistymistä keväällä 2024 tehdyllä perintälain muutoksella. Sähkömarkkinalakia nyt avatessa tulisi sähkömarkkinalain 103 §:ään tehdä tekninen korjaus siten, että loppukäyttäjälle ennen katkaisuvaroituksen lähettämistä lähetettävän huomautuksen ei tarvitsisi olla enää pykälässä mainitusti ”kirjallinen”. Tällöin huomautus olisi lähetettävissä loppukäyttäjälle helpommin myös nykyaikaisesti muulla pysyvällä tavalla, kuten sähköisesti.

4. Lopuksi

Kohteliaimmin Ropo korostaa, että erityisesti, mikäli yllä olevat asiakysymykset jäävät mahdollisessa lakihankkeessa vailla vastauksia, tulisi lainsäätäjän punnita tarkkaan, onko esitysluonnoksella tavoiteltava yhteislaskutus niin paljon loppukäyttäjien laskutusta selventävä, että esitysluonnoksella saatavat hyödyt olisivat yhteislaskutuksesta mahdollisesti aiheutuvia uusia epäselvyyksiä tai varsinaisia haittoja suuremmat. Nykyinen malli, jossa myynti- ja siirtolasku ovat saatavilla esimerkiksi yksityishenkilöille sähköisesti peräkkäin verkkopankkiin, on myös loppukäyttäjälle kohtuullisen yksinkertainen hallinnoida.

Kuopiossa 28.8.2024

Laatija

Arttu Rautiainen

Johtava lakiasiantuntija

Perintätoiminnasta vastaava henkilö

Ropo Suomi Oy

Rautiainen Arttu
Ropo Suomi Oy